

gemeente

Zoetermeer

communicatie over Natuur- en milieueducatie

onderzoek onder scholen en bso's

O&S
Onderzoek & Statistiek

Communicatie over Natuur- en milieueducatie onderzoek onder scholen en bso's

november 2013

Bedrijfsvoering / Facilitair Bedrijf, Onderzoek & Statistiek
Coördinatie / organisatie veldwerk: team O&S
Analyse en verslaglegging: Bert Ploeger

Opdrachtgever:
Inwoners / V&A

Coranne Zwijnen
Annet de Jong

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 ONDERZOEKSVERANTWOORDING	7
1.1 inleiding	7
1.2 doelstelling	7
1.3 methode	7
1.3 respons	8
1.4 dit rapport	8
2 RESULTATEN DEELONDERZOEK SCHOLEN	9
2.1 typering respons	9
2.2 gebruik van het NME-aanbod	9
2.3 communicatie over NME	11
3 DEELONDERZOEK BUITENSCHOOLSE OPVANG	13
BIJLAGE I CHECKLIST VRAAGGESPREKKEN	15
BIJLAGE II VRAGENLIJST (SCHOLEN)	17
BIJLAGE III TELLINGEN EN TOELICHTINGEN (RESPONDENTEN)	27
BIJLAGE IV TELLINGEN (SCHOLEN)	41
BIJLAGE V KRUISTABELLEN	53

SAMENVATTING

De afdeling V&A (team Groen, Spelen en Leren) wenst meer zicht te verkrijgen op de wijze van communiceren met scholen (basisonderwijs) en de buitenschoolse opvang. Het team Onderzoek & Statistiek heeft hiertoe in de zomer van 2013 onderzocht wat volgens betrokkenen de juiste mix van communicatiewijzen is om NME-projecten aan de man of vrouw te brengen. Het onderzoek richtte zich op leerkrachten, op groepsleiders van bso's, en op het managementniveau van scholen en bso's.

Er is een gemengde methode gevolgd: in april/mei 2013 zijn, in een aantal gesprekken, aandachtspunten voorgelegd aan een gerichte selectie van scholen en bso's. Op basis van die gesprekken is een digitale enquête opgesteld die in juni 2013 is uitgezet onder alle basisscholen. Een aantal weken later is een - daaraan inhoudelijk grotendeels gelijke - vragenlijst uitgezet onder de Zoetermeerse bso's.

onderzoek scholen

Per school konden maximaal vier vragenlijsten worden ingevuld (in beginsel door de schoolleiding en bouwcoördinatoren). Van de zestig benaderde basisscholen in Zoetermeer hebben er 38 (63%) aan het onderzoek meegewerkt, waarvan 26 met één, en twaalf met twee of drie ingevulde vragenlijsten.

actueel gebruik van het gemeentelijk NME-aanbod

De doe-het-zelflessen scoren in de meeste leerniveaus hoger dan het overige aanbod. Uitzondering is groep 5, waarvoor de schooltuin het belangrijkste onderdeel van het aanbod is.

beleid en besluitvorming

De scholen die in het schooljaar 2012-2013 gebruik hebben gemaakt van het gemeentelijk NME-aanbod (buiten de schooltuinen) hadden daar merendeels bij het begin van het schooljaar al keuzes over gemaakt, hetzij volledig, hetzij in hoofdlijnen, hetzij op onderdelen. De scholen die geen gebruik hebben gemaakt van dit NME-aanbod hebben daartoe geen van alle een expliciet besluit genomen.

gebruik van aanbod van andere aanbieders

Op 21 scholen (55%) wordt (ook) gebruik gemaakt van NME-lesmateriaal van andere aanbieders dan de gemeente. Doorgaans is dat materiaal afkomstig van non-profitorganisaties.

voorgenomen gebruik van het gemeentelijk aanbod

Het voorgenomen gebruik van het gemeentelijk aanbod ligt bij alle leerniveaus iets hoger dan de feitelijke deelname in het schooljaar 2012-2013. De besluitvorming over het gebruik ligt in sterke mate in handen van individuele docenten en bouwcoördinatoren.

beletsels voor het gebruik van NME

De drie belangrijkste hinderpalen voor het gebruik van NME zijn:

- een vol lesprogramma (genoemd door 79% van de scholen);
- de bereidheid en/of beschikbaarheid van ouders om mee te helpen (57%);
- de logistiek rond leskisten (43%).

Andere, iets minder vaak genoemde factoren zijn: financiën en de motivatie van groepsleerkrachten.

informatiekanalen: feitelijk gebruik en voorkeuren

De in de afgelopen twee schooljaren meest gebruikte informatiekanalen voor informatie over NME zijn:

- e-mail (genoemd door 63% van de scholen);
- digitale nieuwsbrieven (genoemd door 45%);
- de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs (genoemd door 42%).

E-mail, nieuwsbrieven en de digitale NME-gids zijn ook de kanalen die men bij voorkeur zou raadplegen als het gaat om jaarlijkse en tussentijdse attendering op het NME-aanbod.

De vraag of informatie over NME gebundeld met andere gemeentelijke informatie zou moeten worden aangeboden, levert ongeveer evenveel voor- als tegenstemmers op. Zou er inderdaad voor bundeling van informatie gekozen worden, dan gaat de voorkeur uit naar een nieuwsbrief die meerdere werkvelden bestrijkt.

beoordeling van de informatievoorziening

De vindbaarheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl wordt door de meeste scholen als goed of redelijk beoordeeld. De vindbaarheid van de digitale NME-gids wordt in het algemeen goed bevonden.

De duidelijkheid van de NME-pagina's wordt goed of redelijk bevonden. De duidelijkheid van de digitale NME-gids wordt overwegend goed bevonden, evenals die van de gemeentelijke e-mails en nieuwsbrieven.

meewerken aan verspreiden van informatie over NME

Ten minste zeventien van de twintig respondenten die tot de schoolleiding behoren geven aan dat hun school bereid is om posters over NME op te hangen en/of items op te nemen op de schoolwebsite of in een nieuwsbrief.

onderzoek bso's

De resultaten van het onderzoek onder Zoetermeerse bso-vestigingen zijn teleurstellend.

De digitale vragenlijst is aan de bso's voorgelegd op het eind van de zomervakantie van 2013 en is blijven openstaan in het begin van het nieuwe schooljaar. De vragenlijst heeft slechts twee respondenten opgeleverd. Mogelijke oorzaken zijn de vakantietijd (hoewel het effect daarvan anders was ingeschat) en de indirecte wijze van aanschrijven (veelal via de koepelorganisatie).

1

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

1.1 inleiding

aanleiding

De afdeling V&A (team Groen, Spelen en Leren) wenst meer zicht te verkrijgen op de wijze van communiceren met scholen (basisonderwijs) en de buitenschoolse opvang. Een reden hiervoor is, dat de lestijd die Zoetermeerse basisscholen en bso's aan natuur- en milieueducatie (NME) kunnen besteden onder druk kan staan. Het team wil weten langs welke kanalen scholen en bso's het beste kunnen worden benaderd, wanneer de gemeente informatie over de verschillende NME-activiteiten wil overbrengen.

Uiteraard beoogt V&A met haar communicatie dat deze uitmondt in feitelijke deelname aan NME-activiteiten. Daarbij is het zinvol om ook na te gaan van welke andere factoren (dan communicatie) een besluit tot deelname afhankelijk is. Onderzoek & Statistiek heeft deze vragen in de zomer van 2013 onderzocht.

1.2 doelstelling

Het onderzoek richt zich op leerkrachten en groepsleiders van bso's, maar ook op directeuren/ besturen. Doel van het onderzoek is: na te gaan wat volgens deze betrokkenen de juiste mix van communicatiewijzen is om NME-projecten aan de man of vrouw te brengen.

1.3 methode

Er is een gemengde methode gevolgd: vraaggesprekken gevolgd door een enquête. In april/mei 2013 is een aandachtspuntenlijst in een reeks open vraaggesprekken voorgelegd aan een gerichte selectie van scholen en bso's. Uiteindelijk is gesproken met zeven scholen (directeur/locatiemanagement), één koepelorganisatie voor buitenschoolse opvang en één zelfstandige bso. Er is bij de scholen gezocht naar variatie in omvang, ligging en denominatie. Met deze gesprekken werd beoogd richting te geven aan de vraagstelling in enquêtes onder scholen en bso's.

In juni 2013 is een digitale enquête uitgezet onder de basisscholen in de gemeente Zoetermeer (zie bijlage II). In deze enquête is gevraagd naar:

- de feitelijke deelname aan NME-projecten in de afgelopen schooljaren;
- bereidheid tot en voornemens voor deelname aan NME-projecten;
- factoren (buiten de informatievoorziening) waarvan deelname aan NME-activiteiten afhankelijk is;
- het tijdstip waarop / de periode waarin besluiten worden genomen over lesprogramma's;
- de vraag of scholen vanuit hun bestuur een verplichting kennen om NME in hun programma op te nemen.
- de gewoonlijk door de school/bso gebruikte kanalen om aan informatie te komen;
- gewenste wijze van communicatie met de gemeente;
- beoordeling van de (informatie op de) website en van de natuur- en milieuagenda.

Iedere school ontving op één mailadres vier uitnodigingen voor de enquête, gericht aan respectievelijk de schoolleiding en de (NME-)coördinatoren voor de boven- midden- en onderbouw.

In augustus/september 2013 is een inhoudelijk grotendeels gelijke vragenlijst uitgezet onder de Zoetermeerse bso's. Dit deelonderzoek kan als grotendeels mislukt worden beschouwd. Waar het misging is niet nader onderzocht; wel zijn er plausibele oorzaken aan te wijzen, zoals het feit dat de bso's, anders dan de scholen, merendeels indirect (via hun koepel) moesten worden benaderd. Hierdoor was het bijvoorbeeld niet mogelijk om (gerichte) rappels te versturen.

1.3 respons

Van de zestig benaderde basisscholen in Zoetermeer hebben er 38 (63%) aan het onderzoek meegewerkt, waarvan 26 met één, en twaalf met twee of drie ingevulde vragenlijsten. Uiteraard kon niet van elke school verwacht worden dat deze twee of meer vragenlijsten zou invullen. Waar bijvoorbeeld schoolleiding en NME-coördinatie bij dezelfde persoon berusten volstaat één ingevulde enquête. Het aantal individuele respondenten bedraagt 54. Op de bso-enquête zijn slechts twee ingevulde vragenlijsten binnengekomen.

1.4 dit rapport

In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het scholenonderzoek besproken. In de eerste paragraaf worden de scholen in de respons getypeerd. De tweede paragraaf gaat in op het gebruik van het NME-aanbod (zowel het feitelijke gebruik als het voorgenomen gebruik). In de derde paragraaf wordt de communicatie besproken. Hoofdstuk 3 gaat kort in op de vragen die aan bso's zijn voorgelegd.

bijlagen

Bijlage I is de checklist die ten behoeve van het opstellen van de digitale vragenlijst is gebruikt bij de vraaggesprekken met leerkrachten. In bijlage II is de vragenlijst voor scholen opgenomen, waarbij ook de routingvoorwaarden voor het stellen van vragen inzichtelijk zijn gemaakt. De vragenlijst voor bso's is goeddeels gelijk aan deze vragenlijst, en daarom niet als aparte bijlage opgenomen.

In bijlage III staan de resultaten van het onderzoek onder basisscholen, in tabelvorm, op respondentniveau. Omdat het aantal respondenten per school uiteenloopt geeft bijlage III een niet helemaal eerlijk beeld. Daarom is dezelfde informatie in bijlage IV opgenomen in een geaggregeerde vorm, waarbij de scholen die tot de respons behoren de percenteerbasis zijn.

2

RESULTATEN DEELONDERZOEK SCHOLEN

2.1 **typering respons**

Er zijn ingevulde vragenlijsten binnengekomen van 54 medewerkers van scholen. Voor een optimale respons werd elke school met vier (identieke) vragenlijsten benaderd: één voor de schoolleiding en drie voor respectievelijk de (NME-) coördinatoren voor onder- midden- en bovenbouw. Tabel III-2 (p.27) laat zien dat de grootste respons kwam via vragenlijsten gericht aan respectievelijk de schoolleiding en de onderbouwcoördinatoren.

Tabel III-3 (p.27) laat de functie van de respondenten zien. Het merendeel (34 respondenten) is groepsleerkracht. De schooldirecties zijn met zeventien respondenten vertegenwoordigd. Enkele respondenten hebben beide functies.

coördinatorschap

Tabel III-4 (p.27) toont dat 22 respondenten zelf geen coördinatiefunctie hebben voor afzonderlijke leerlagen. Voor de 32 overige respondenten is dat wel het geval. Zij zijn elk NME-coördinator voor gemiddeld vier leerlagen/groepen.

typering scholen

In tabel IV-2 t/m IV-4 (p.41) worden de scholen getypeerd aan de hand van het herkomstgebied van de leerlingen, de schaal van de school en de betrokkenheid van ouders (helpen op school).

Herkomst: op achttien van de 38 scholen (47%) komen de leerlingen in hoofdzaak uit de directe omgeving, op negentien scholen (50%) komen zij uit meerdere buurten of ook van buiten Zoetermeer.

Schaal: veertien scholen (37%) worden door de respondenten kleinschalig genoemd, twee scholen grootschalig. De schaal van de overige scholen ligt daartussenin.

Inzet ouders: op vijftien scholen (39%) zetten ouders zich sterk in voor schoolactiviteiten. Op veertien scholen doen zij dat niet opvallend veel.

Op zes scholen is de inzet volgens de respondenten die daar werken klein.

Er bestaat geen sterke relatie tussen deze drie onderzochte kenmerken. Zie tabel V-1 t/m V-3 (p.53). Het enige dat in deze tabellen opvalt is het verhoudingsgewijs grote aantal buurtscholen waar de ouders zich niet zo veel inzetten.

2.2 **gebruik van het NME-aanbod**

Het gebruik van het gemeentelijke NME-aanbod wordt op de meeste scholen gecoördineerd door teamleden, eventueel in combinatie met schoolleiding / bouwcoördinatoren (tabel IV-5, p.42).

actueel gebruik van het gemeentelijk NME-aanbod

De tabellen IV-6 t/m IV-13 (p.42-44) geven een overzicht van het gebruik van het NME-aanbod per leerlaag. De vragen zijn daartoe voor elke afzonderlijke leerlaag voorgelegd aan degenen die coördinator zijn voor die leerlaag. Het gaat weliswaar telkens om kleine aantallen scholen, maar toch valt op dat in bijna alle leerlagen de doe-het-zelflessen hoger scoren dan het overige aanbod. Uitzondering is groep 5. In deze leerlaag is de schooltuin het belangrijkste onderdeel van het aanbod (de schooltuinen zijn ook specifiek gericht op deze groep). Het niet-gebruik van NME-voorzieningen ligt voor de meeste leerlagen rond 1/3 of 1/4 deel van het totaal aantal groepen (in de respons).

De vraag naar het gebruik van het NME-aanbod is ook, in meer algemene bewoordingen, voorgelegd aan de respondenten die zelf geen afzonderlijke groepen coördineren. Bij de scholen van deze respondenten worden het schooltuinprogramma en de leskisten het meest genoemd.

beleid en besluitvorming

De scholen die in het schooljaar 2012-2013 gebruik hebben gemaakt van het gemeentelijk NME-aanbod (buiten de schooltuinen) hadden daar merendeels bij het begin van het schooljaar al keuzes over gemaakt, hetzij volledig, hetzij in hoofdlijnen, hetzij op onderdelen. Bij vier scholen wordt geantwoord dat deze keuzes pas in de loop van het jaar zijn gemaakt (tabel IV-15, p.44).

De scholen die geen gebruik hebben gemaakt van dit NME-aanbod hebben daartoe geen van alle een expliciet besluit genomen. In de meeste gevallen is het simpelweg niet gekomen van het gebruik van leskisten, gastlessen of doe-het-zelflessen (tabel IV-16, p.45).

gebruik van aanbod van andere aanbieders

Op 21 scholen (55%) wordt gebruik gemaakt van NME-lesmateriaal van andere aanbieders dan de gemeente. In veruit de meeste gevallen gaat het om materiaal van non-profitorganisaties (tabel IV-17, p.45). Bij zeventien scholen wordt van dergelijk aanbod geen gebruik gemaakt (of de desbetreffende respondent weet het niet).

voorgenomen gebruik van het gemeentelijk aanbod

tabel IV-18 t/m IV-26 (p.45-47) laten per leerniveau zien in hoeverre de scholen (NME-coördinatoren) ook in het schooljaar 2013-2014 van het gemeentelijke aanbod gebruik denken te gaan maken (meetmoment: juni/juli 2013). Dit voorgenomen gebruik ligt, (wanneer dit voor elk afzonderlijk leerniveau wordt vergeleken), telkens iets hoger dan de feitelijke deelname in het schooljaar 2012-2013.

Er is geen duidelijk moment aan te wijzen waarop de besluitvorming over gebruik van NME-aanbod plaatsvindt. Dat gebeurt zowel op het eind van het aflopende schooljaar als bij de start van het nieuwe schooljaar, en ook door het schooljaar heen. De besluitvorming ligt in sterke mate in handen van individuele docenten en bouwcoördinatoren (tabel IV-27 en IV-28, p.47/48).

beleid met betrekking tot schooltuinen

Bij de meeste scholen neemt ieder jaar hetzelfde leerniveau deel aan het schooltuinprogramma. Overwegend is dat (zoals door de aanbieder beoogd) groep 5. Soms loopt de deelname uit naar groep 6 of 7. In enkele gevallen wordt, doordat de school met combinatieklassen werkt, het schooltuinprogramma behalve aan groep 5 ook gegeven aan groep 4 of groep 6 (zie tabel III-32 en de toelichtingen daarbij: p.34).

beletsels voor het gebruik van NME

Zowel aan de gebruikers als aan de niet-gebruikers van het NME-aanbod is gevraagd welke factoren mogelijk een hinderpaal vormen voor het gebruik daarvan. De drie belangrijkste zijn:

- een vol lesprogramma: genoemd door 30 scholen (79%);
- de bereidheid en/of beschikbaarheid van ouders: genoemd door zeventien scholen (57%);
- de logistiek rond leskisten (openingstijden, bereikbaarheid afhaalpunt e.d.): genoemd door dertien scholen (43%).

Andere, iets minder vaak genoemde factoren zijn: financiën en de motivatie van groepsleerkrachten (tabel IV-30, p.48).

Bij het antwoord *anders* wijzen twee respondenten op de beperkingen die leerlingen met een handicap met zich meebrengen (zie p.35).

2.3 communicatie over NME

gebruikte informatiekkanalen

De in de afgelopen twee schooljaren meest gebruikte informatiekkanalen voor informatie over NME zijn:

- e-mail (genoemd door 63% van de scholen);
- digitale nieuwsbrieven (genoemd door 45%);
- de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs (genoemd door 42%).

Verder worden overzichten op papier en de gemeentelijke webpagina's over NME redelijk vaak genoemd als gebruikt informatiekanaal. Lokale gedrukte media werden niet gebruikt om informatie over NME te vinden (zie tabel IV-31, p.49).

voorkeuren voor informatiekkanalen

Als het gaat om jaarlijkse attendering op het NME-aanbod gaat de voorkeur uit naar dezelfde drie kanalen als hierboven genoemd: e-mail (genoemd door 84%), nieuwsbrief (genoemd door 55%) en de digitale NME-gids (genoemd door 40%). Daarnaast wordt ook informatie op papier geschikt geacht: een overzicht op A3 en/of een poster. Sociale media, de gemeentelijke website en lokale gedrukte media zijn voor een jaarlijkse attendering op het NME-aanbod niet belangrijk (tabel IV-32, p.49).

Wanneer het gaat om tussentijdse attendering (tijdens het schooljaar) liggen de voorkeuren ongeveer hetzelfde als bij de jaarlijkse attendering (tabel IV-33, p.49).

Over de vraag of informatie over NME gebundeld met andere van de gemeente afkomstige informatie zou moeten worden aangeboden, lopen de meningen uiteen. Bij veertien scholen (37%) geeft men de voorkeur aan afzonderlijke informatie per gemeentelijk team of thema. Bij dertien scholen ziet men meer in bundeling.

Op vier van de scholen met meerdere respondenten worden beide voorkeuren gekozen.

Zou er inderdaad voor bundeling gekozen worden, dan is de informatiewijze waar de meeste voorkeur naar uitgaat een nieuwsbrief die meerdere werkvelden bestrijkt (gekozen door 28 scholen, 74%). De andere voorgelegde mogelijkheden worden gekozen door zes à acht scholen. Die voorgelegde mogelijkheden zijn: algemene netwerkbijeenkomsten (uitwisseling van informatie); netwerkbijeenkomsten per wijk; een informatiemarkt (informatievoorziening in één richting). Zie tabel IV-42, p.52.

beoordeling van de informatievoorziening: vindbaarheid van informatie

De vindbaarheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl wordt door de meeste scholen - voor zover deze een oordeel kunnen geven - als goed of redelijk beoordeeld. Op scholen waar meerdere respondenten de vragenlijst hebben ingevuld lopen de meningen wel iets uiteen, maar echt tegengestelde meningen komen niet voor.

De vindbaarheid van de digitale NME-gids wordt in het algemeen goed bevonden. Ook hier lopen de meningen van respondenten binnen één school licht uiteen.

beoordeling van de informatievoorziening: duidelijkheid van informatie

De duidelijkheid van de NME-pagina's wordt goed of (door een kleiner aantal respondenten) redelijk bevonden.

De duidelijkheid van de digitale NME-gids wordt overwegend goed bevonden.

De duidelijkheid van de e-mails vanuit de gemeente wordt ook overwegend goed bevonden. En datzelfde geldt voor de duidelijkheid van de nieuwsbrieven.

Het overzicht van de beoordelingen staat in de tabellen IV-35 t/m IV-40 (p.50-52).

meewerken aan verspreiden van informatie over NME

Aan de twintig respondenten (van eveneens twintig schoolvestigingen) die aangeven dat zij tot de leiding van een school behoren is gevraagd of de school bereid is om een rol te spelen bij het verspreiden van informatie over NME.

Zeventien van hen geven zonder meer een positief antwoord: de school is bereid posters op te hangen en/of items op te nemen op de schoolwebsite of in een nieuwsbrief.

Van de andere drie respondenten wijst één het idee van de hand, één verwijst naar de leerkrachten die daarin hun eigen keuzes kunnen maken en één weet het niet. Zie tabel IV-34, p.50.

3

DEELONDERZOEK BUITENSCHOOLSE OPVANG

De resultaten van het onderzoek onder Zoetermeerse bso-vestigingen zijn teleurstellend. Na twee vraaggesprekken, met een vertegenwoordiger van één van de koepelorganisaties en een vertegenwoordiger van een zelfstandige bso, is een vragenlijst opgesteld die grotendeels analoog is aan de vragenlijst voor scholen. Uiteraard zijn in die vragenlijst de groepen en functies binnen de bso's op een andere wijze benoemd, en gaan de vragen over een andere selectie uit het NME-aanbod van de gemeente dan de aan de scholen gerichte vragen:

- projecten (dromen over Land van Wijk en Wouden en Noord–Aa);
- leskisten voor buiten en binnen de klas/ bso;
- doe-het-zelflessen (voornamelijk op stadsboerderijen);
- gastlessen (op de bso-locatie of op een locatie elders).

De digitale vragenlijst is aan de bso's voorgelegd op het eind van de zomervakantie van 2013 en is blijven openstaan in het begin van het nieuwe schooljaar. De inschatting dat de zomervakantie juist voor bso's enige ruimte zou bieden voor het invullen van een vragenlijst was kennelijk niet juist. Een extra probleem was dat de rechtstreekse benadering van bso-vestigingen via e-mail niet eenvoudig is. Gekozen is daarom voor een benadering via de centrale organisaties, een keuze die niet goed blijkt te werken. De digitale vragenlijst heeft slechts twee respondenten opgeleverd. Over zo'n respons valt niet zinnig te rapporteren.

Enkele praktische gezichtspunten die de gesprekspartners tijdens de interviews hebben meegegeven:

- Tijdens schoolvakanties is veel materiaal van de gemeente niet beschikbaar. Schoolvakanties zijn voor NME op bso's juist de beste tijd, omdat er dan hele dagen opvang wordt aangeboden.
- Een opmerking die ook wel bij scholen werd gehoord: Bij extra activiteiten zoals NME, is het in de praktijk zo dat, als de leerkracht / begeleider niet in een gespreid bedje komt (waarbij alles is geregeld), de activiteit al gauw te zwaar wordt om erbij te doen.

BIJLAGE I checklist vraaggesprekken

deelname aan NME-projecten in recente schooljaren.

- deelname aan welke projecten; door welke groepen?
- was dit incidenteel/(impulsief) of van tevoren vastgelegd?
- initiatief vanuit groepen / leerkrachten, of uitvloeisel van algemeen (les)programma? (+ kennen scholen/bsos vanuit hun bestuur een verplichting om NME in het programma op te nemen?)
- aanbieder van projecten = gemeente, eigen initiatief, andere aanbieder?

bereidheid tot / voornemens voor deelname aan NME-projecten

- incidenteel of via (les)programma
- het tijdstip waarop / de periode waarin besluiten worden genomen over lesprogramma's;

factoren waarvan deelname aan NME-activiteiten afhankelijk is

- (beschikbaarheid vrijwilligers, beschikbaarheid docenten/ leerkrachten, tijd binnen het lesprogramma,).

de gewoonlijk door de school/bsos gebruikte kanalen om aan informatie

- (algemeen/NME) te komen (en zelf te verspreiden) Streekblad; social media; posters e.d.; met een meer individuele benadering?
- Wil men vanuit NME nieuwsitems ontvangen voor digitale nieuwsbrieven?

gewenste wijze van communicatie met de gemeente

- aparte (digitale) bevraging nodig van leidinggevenden enerzijds en groepsleiders/onderwijzers anderzijds?

Van alle vraaggesprekken is een kort verslag gemaakt (niet openbaar); deze verslagen zijn gebruikt als input voor het opstellen van de digitale vragenlijst.

BIJLAGE II vragenlijst (scholen)

onderzoek naar communicatie over natuur- en milieueducatie

- Het invullen van deze vragenlijst kost u naar verwachting zo'n 10 minuten.
- U kunt het invullen onderbreken en op een later moment weer verder gaan waar u gebleven was. Dan moet u opnieuw klikken op de link in het e-mailbericht.
- Via de unieke link in het e-mailbericht kan deze vragenlijst éénmaal volledig worden ingevuld. Elke volgende invuller wordt geweigerd. Aan uw school zijn vier unieke links toegestuurd.
- In de rapportage zullen de resultaten niet te herleiden zijn tot individuele personen / scholen.

blok 1

Voltooid: **0%**

algemeen

Welke taken heeft u binnen uw school?
U kunt meer dan één antwoord aanvinken.

lid van de schooldirectie

locatiemanager / adjunct locatiemanager

administratieve ondersteuning

groepsleerkracht

anders, namelijk:

}

blok 8 en blok 12 worden getoond

blok 8 en blok 12 worden niet getoond

Voor welke groepen treedt u op als bouwcoördinator of NME-coördinator?

groep 1

groep 2

groep 3

groep 4

groep 5

groep 6

groep 7

groep 8

voor geen van de groepen

}

blok 4a en 7a worden getoond
(enkel de hier aangevinkte groepen).

⇒ blok 4b en 7b worden getoond.

blok 2

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **8%**

Terug naar vorige vraag

de school

Hoe zou u uw schoolvestiging typeren?

- herkomstgebied van de leerlingen:

De leerlingen komen overwegend uit de directe omgeving van de school.

De leerlingen komen uit meerdere buurten.

De leerlingen komen van heel Zoetermeer (en daarbuiten).

weet niet

- schaal van de school:

De schoolvestiging(en) is / zijn kleinschalig.

De schoolvestiging(en) is / zijn tussen klein- en grootschalig in.

De schoolvestiging(en) is / zijn grootschalig.

weet niet

- betrokkenheid van ouders (helpen op school):

Ouders zetten zich heel veel in voor schoolactiviteiten.

Ouders zetten zich niet opvallend veel in voor schoolactiviteiten.

Ouders zetten zich weinig in voor schoolactiviteiten.

weet niet

blok 3

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **21%**

Terug naar vorige vraag

natuur- en milieueducatie (NME)

Wie coördineert (of coördineren) binnen de school het gebruik van het NME-aanbod?
U kunt meer dan één antwoord geven.

de schoolleiding

bouwcoördinatoren

één of meer teamleden

anders, namelijk:

geen van de collega's : voor dit onderwerp is er geen centrale coördinatie

geen van de collega's : van het NME-aanbod wordt weinig of geen gebruik gemaakt

weet niet

blok 4a

gemeente
Zoetermeer

blok 4a

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 25%

Terug naar vorige vraag

gebruik van het NME-aanbod

De gemeente biedt leskisten aan over verschillende onderwerpen. Daarnaast regelt zij gastlessen en doe-het-zelflessen, en is zij verantwoordelijk voor het schooltuinprogramma.

Van welke onderdelen van dit aanbod heeft u in het nu aflopende schooljaar (2012-2013) gebruik gemaakt?

	les- kisten	gast- lessen	doe-het- zelflessen	schooltuin- programma	geen gebruik gemaakt	weet niet meer
voor groep 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 6	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 7	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 8	☐	☐	☐	☐	☐	☐

blok 4b

gemeente
Zoetermeer

blok 4b

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 25%

Terug naar vorige vraag

gebruik van het NME-aanbod

De gemeente biedt leskisten aan over verschillende onderwerpen. Daarnaast regelt zij gastlessen en doe-het-zelflessen, en is zij verantwoordelijk voor het schooltuinprogramma.

Van welke onderdelen van dit aanbod heeft u in het nu aflopende schooljaar (2012-2013) gebruik gemaakt?

	les- kisten	gast- lessen	doe-het- zelflessen	schooltuin- programma	geen gebruik gemaakt	weet niet meer
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

blok 5a wordt getoond als erin 4a of 4b ten miste éénmaal *leskisten*, *gastlessen* of *doe-het-zelflessen* is aangevinkt

blok 5a

gemeente
Zoetermeer

blok 5a

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 29%

Terug naar vorige vraag

gebruik van het NME-aanbod

Lag de keuze voor *leskisten*, *gastlessen* en/of *doe-het-zelflessen* al bij het begin van het schooljaar vast?

Ja : deze keuze lag bij het begin van het schooljaar volledig vast.
 De keuze lag in hoofdlijnen vast; werd later op details ingevuld.
 De keuze lag voor onderdelen vast; maar groepen konden ook nog later op NME-aanbod intekenen.
 Nee, keuzes voor deelname werden pas in de loop van het jaar gemaakt.
 weet niet

blok 5b wordt getoond als er in 4a of 4b niet één maal *leskisten, gastlessen of doe-het-zelflessen* is aangevinkt

blok 5b

Voltooid: 33%

Terug naar vorige vraag

gebruik van het NME-aanbod

Lag een besluit voor het niet gebruiken van leskisten, gastlessen en doe-het-zelflessen bij het begin van het schooljaar vast?

- Ja, er is nadrukkelijk besloten daar geen gebruik van te maken.
- Nee, er is niet van gebruik gekomen.
- Nee, in de loop van het schooljaar is van gebruik afgezien.
- weet niet

Verder

blok 6

Voltooid: 38%

Terug naar vorige vraag

andere aanbieders

Boort de school wel eens andere kanalen dan de gemeente aan voor lessen, lesmateriaal of activiteiten op het gebied van natuur- en milieueducatie?
U kunt meer dan één antwoord geven.

- ja : aanbod van de eigen school of scholengroep
- ja : aanbod van non-profitorganisaties (Vlinderstichting, Natuurmonumenten etc.)
- ja : aanbod dat door ouders wordt aangedragen
- ja : aanbod van commerciële partijen
- anders, namelijk :
- nee
- weet niet

Verder

Voltooid: 42%

[Terug naar vorige vraag](#)

voornemens voor deelname aan NME-activiteiten

Van welke onderdelen van het NME-aanbod van de gemeente verwacht u in het komende schooljaar (2013-2014) gebruik te gaan maken?

	les- kisten	gast- lessen	doe-het- zelflessen	schooltuin- programma	zal er geen gebruik van maken	weet nog niet
voor groep 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 6	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 7	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voor groep 8	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Op welk moment is of wordt hierover besloten?

- op het eind van het oude schooljaar
- bij de start van het nieuwe schooljaar
- op verschillende momenten door het lopende schooljaar heen
- anders, namelijk:
- weet niet

Op welk niveau (of welke niveaus) wordt hierover besloten?

- schoolbestuur
- schooldirectie / locatiemanager
- bouwcoördinator
- individuele groepsleerkrachten
- anders, namelijk:
- weet niet

[Verder](#)

blok 7b

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **42%**

Terug naar vorige vraag

voornemens voor deelname aan NME-activiteiten

Van welke onderdelen van het NME-aanbod van de gemeente verwacht u in het komende schooljaar (2013-2014) gebruik te gaan maken?

les- kisten	gast- lessen	doe-het- zelflessen	schooltuin- programma	zal er geen gebruik van maken	weet nog niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Op welk moment is of wordt hierover besloten?

op het eind van het oude schooljaar
 bij de start van het nieuwe schooljaar
 op verschillende momenten door het lopende schooljaar heen
 anders, namelijk :
 weet niet

Op welk niveau (of welke niveaus) wordt hierover besloten?

schoolbestuur
 schooldirectie / locatiemanager
 bouwcoördinator
 individuele groepsleerkrachten
 anders, namelijk :
 weet niet

blok 8

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **54%**

Terug naar vorige vraag

schooltuinprogramma

Welk beleid geldt er ten aanzien van het schooltuinprogramma?

Jaarlijks neemt dezelfde groep deel :
 welke groep?

Om het jaar neemt een gecombineerde groep deel :
 anders :
 geen deelname

blok 9

 gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 58%

Terug naar vorige vraag

bottlenecks bij gebruik NME-aanbod

Het wel of niet gebruiken van het NME-aanbod (leskisten, gastlessen, doe-het-zelflessen en/of het schooltuinprogramma) kan van verschillende factoren afhankelijk zijn. Kunt u aangeven welke factoren op uw school mogelijk een bottleneck voor het gebruik vormen?

- een vol lesprogramma; concurrentie van andere thema's
- aandachtsproblemen van leerlingen
- motivatie van groepsleerkrachten
- beschikbaarheid van (extra) professionele ondersteuning
- bereidheid / beschikbaarheid van ouders om activiteiten te begeleiden
- financiën
- de kwaliteit van het NME-aanbod
- (tekortschietende) informatie over het aanbod
- bereikbaarheid van wijktuinen (schooltuinen)
- bereikbaarheid van stadsboerderijen
- de logistiek rond leskisten (openingstijden; bereikbaarheid afhaalpunt e.d.)
- tijdstippen van gastlessen
- anders, namelijk:
- Op onze school zie ik dergelijke bottlenecks niet.

blok 10

 gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 62%

Terug naar vorige vraag

informatie over het NME-aanbod

Welke informatiekanalen heeft uw school in de afgelopen twee schooljaren gebruikt om aan informatie over NME te komen?

- e-mails van de gemeente
- digitale nieuwsbrieven van de gemeente
- overzicht op papier van het NME-aanbod
- zelf contact gezocht met de gemeente (per telefoon of e-mail)
- informatiemarkt van de bibliotheek
- de webpagina's *Natuur- en Milieueducatie* op de gemeentelijke website
- de digitale NME-gids van *Natuurlijk!Onderwijs* (link op de gemeentelijke NME-pagina)
- posters
- berichten in lokale gedrukte media (zoals het *Streekblad* en *Zoetermeer Dichtbij*)
- anders, namelijk:
- weet niet
- geen

Voltooid: **67%**

[Terug naar vorige vraag](#)

informatie over het NME-aanbod

Welke kanalen zouden volgens u het meest geschikt zijn voor een jaarlijkse attentering op de mogelijkheid om de school in te schrijven voor het NME-aanbod?

LET OP: U kunt maximaal drie antwoorden kiezen.

- e-mail
- digitale nieuwsbrief
- A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod
- poster
- de gemeentelijke website
- de digitale NME-gids van *Natuurlijk!Onderwijs*
- Twitter
- Facebook
- Streekblad of Zoetermeer Dichtbij*
- telefonische benadering door de gemeente
- anders, namelijk:
- weet niet

Welke kanalen zouden volgens u het meest geschikt zijn om de school door het jaar heen te attenderen op projecten en activiteiten ?

LET OP: U kunt (nogmaals) maximaal drie antwoorden kiezen.

- e-mail
- digitale nieuwsbrief
- A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod
- poster
- de gemeentelijke website
- de digitale NME-gids van *Natuurlijk!Onderwijs*
- Twitter
- Facebook
- Streekblad of Zoetermeer Dichtbij*
- telefonische benadering door de gemeente
- anders, namelijk:
- weet niet

[Verder](#)

blok 12

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 75%

Terug naar vorige vraag

informatie over het NME-aanbod

Scholen kunnen een rol spelen in het verspreiden van informatie over NME, bijvoorbeeld om activiteiten aan te kondigen, of om ouders aan te zetten tot het begeleiden van een excursie.

Zou uw school NME-informatie (die door de gemeente wordt aangeleverd) verder willen verspreiden? Zo ja, op welke wijze?

LET OP : U kunt meer dan één antwoord geven..

- Ja, door in de school posters over NME op te hangen.
- Ja, door kant-en-klare items over NME over te nemen op onze schoolwebsite / in onze nieuwsbrief.
- Ja, op een andere manier :
- Nee, onze school doet daar niet aan mee.
- Vraag is niet van toepassing : hierin kunnen onze leerkrachten hun eigen keuzes maken.
- weet niet

blok 13

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: 79%

Terug naar vorige vraag

uw oordeel

Hoe beoordeelt u de vindbaarheid van ...

	zeer goed	goed	redelijk	matig	slecht	niet gezocht	geen oordeel
- de NME-pagina's op zoetermeer.nl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- de digitale NME-gids van <i>Natuurlijk!Onderwijs</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe beoordeelt u in het algemeen de duidelijkheid van de (gemeentelijke) informatie in ...

	zeer goed	goed	redelijk	matig	slecht	niet gezien	geen oordeel
- de NME-pagina's op zoetermeer.nl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- de digitale NME-gids van <i>Natuurlijk!Onderwijs</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- de e-mails van de gemeente over NME	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- de nieuwsbrieven over NME	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

blok 14

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **88%**

Terug naar vorige vraag

bundeling van informatie

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn er ook andere teams die informatie over voorzieningen, lesstof, evenementen en dergelijke willen delen met scholen en bso's.

Welke wijze van informeren heeft uw voorkeur?

afzonderlijke informatie per team of thema
 zoveel mogelijk bundeling van gemeentelijke informatie
 geen voorkeur

Stel dat de gemeente haar informatie meer gebundeld zou aanbieden. Welke vormen van informeren zouden dan uw voorkeur hebben?

LET OP : U kunt maximaal twee antwoorden kiezen.

informatiemarkt (waar de gemeente scholen en bso's informeert)
 algemene netwerkbijeenkomst (uitwisseling van info tussen scholen, bso's en gemeente)
 netwerkbijeenkomsten per wijk
 gemeentelijke nieuwsbrieven die meerdere werkvelden bestrijken
 anders, namelijk :

geen voorkeur

Verder

blok 15

gemeente
Zoetermeer

Voltooid: **96%**

Terug naar vorige vraag

tot slot

Zijn er verder nog zaken rond natuur- en milieueducatie die u ter sprake wilt brengen?

Dit was de laatste vraag. Na het aanklikken van *Verder* worden uw antwoorden verzonden. Als u nog iets wilt wijzigen kunt u klikken op *Terug naar vorige vraag*.

Verder

Onderzoek afgerond

Hartelijk dank voor het invullen. Wij zullen u zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten, en over de eventuele acties die daaruit voortvloeien.

Venster sluiten

BIJLAGE III tellingen en toelichtingen (respondenten)

tabel III-1 *respons: aantal ingevulde vragenlijsten per school*

	aantal	procent
één vragenlijst ingevuld	26	43,3
twee vragenlijsten ingevuld	8	13,3
drie vragenlijsten ingevuld	4	6,7
vier vragenlijsten ingevuld	-	-
totaal scholen in de respons	38	63,3
geen vragenlijsten ingevuld	22	36,7
totaal aangeschreven scholen	60	100,0

tabel III-2 *functionaris (in de respons) aan wie de vragenlijst gericht was*

	aantal	procent
schoolleiding	18	33,3
(NME-)coördinator onderbouw	16	29,6
(NME-)coördinator middenbouw	11	20,4
(NME-)coördinator bovenbouw	9	16,7
totaal	54	100,0

tabel III-3 *functie van de respondent (vragenblok 1 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
lid van de schooldirectie	17	31,5
locatiemanager / adjunct locatiemanager	3	5,6
administratieve ondersteuning	1	1,9
groepsleerkracht	34	63,0
anders *	6	11,1
totaal respondenten	54	100,0

* anders, namelijk:

- intern begeleider (twee keer genoemd)
- coördinator Natuur en unitleider onderbouw
- bovenbouwcoördinator
- bouwcoördinator (twee keer genoemd)

tabel III-4 *Nme-coördinatie voor onderscheiden groepen (vragenblok 1 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
coördinator groep 1	18	33,3
coördinator groep 2	19	35,2
coördinator groep 3	16	29,6
coördinator groep 4	14	25,9
coördinator groep 5	20	37,0
coördinator groep 6	18	33,3
coördinator groep 7	17	31,5
coördinator groep 8	15	27,8
coördinator voor geen van de groepen	22	40,7
totaal respondenten	54	100,0

tabel III-5 *typering school: herkomstgebied van de leerlingen (vragenblok 2)*

	aantal	procent
overwegend de directe omgeving van de school.	27	50,0
meerdere buurten.	13	24,1
heel Zoetermeer (en daarbuiten).	14	25,9
totaal	54	100,0

tabel III-6 *typering school: mening over de schaal van de school (vragenblok 2)*

	aantal	procent
kleinschalig.	24	44,4
tussen kleinschalig en grootschalig in.	23	42,6
grootschalig.	7	13,0
totaal	54	100,0

tabel III-7 *typering school: mening over de betrokkenheid van ouders (helpen op school) (vragenblok 2)*

	aantal	procent
Ouders zetten zich heel veel in voor schoolactiviteiten.	23	42,6
Ouders zetten zich niet opvallend veel in voor schoolactiviteiten.	23	42,6
Ouders zetten zich weinig in voor schoolactiviteiten.	8	14,8
totaal	54	100,0

tabel III-8 *Wie coördineert binnen de school het gebruik van het NME-aanbod? (vragenblok 3 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
de schoolleiding	9	16,7
bouwcoördinatoren	10	18,5
één of meer teamleden	29	53,7
anders *	3	5,6
voor dit onderwerp is er geen centrale coördinatie van NME-aanbod wordt weinig / geen gebruik gemaakt	6	11,1
weet niet	1	1,9
	2	3,7
totaal respondenten	54	100,0

* anders, namelijk:

- ik
- ik, met alle leerkrachten
- NME coördinator

tabel III-9 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 1 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	6	33,3
gastlessen	5	27,8
doehetzelflessen	9	50,0
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	5	27,8
weet niet meer	-	-
totaal (respondent coördineert voor groep 1)	18	100,0

tabel III-10 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 2 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	8	42,1
gastlessen	6	31,6
doehetzelflessen	11	57,9
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	5	26,3
weet niet meer	-	-
totaal (respondent coördineert voor groep 2)	19	100,0

tabel III-11 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 3 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	2	12,5
gastlessen	4	25,0
doehetzelflessen	9	56,3
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	3	18,8
weet niet meer	2	12,5
totaal (respondent coördineert voor groep 3)	16	100,0

tabel III-12 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 4 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	4	28,6
gastlessen	5	35,7
doehetzelflessen	6	42,9
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	2	14,3
weet niet meer	1	7,1
totaal (respondent coördineert voor groep 4)	14	100,0

tabel III-13 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 5 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	4	20,0
gastlessen	6	30,0
doehetzelflessen	7	35,0
schooltuinprogramma	8	40,0
geen gebruik gemaakt	2	10,0
weet niet meer	2	10,0
totaal (respondent coördineert voor groep 5)	20	100,0

tabel III-14 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 6 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	3	16,7
gastlessen	4	22,2
doehetzelflessen	7	38,9
schooltuinprogramma	4	22,2
geen gebruik gemaakt	4	22,2
weet niet meer	3	16,7
totaal (respondent coördineert voor groep 6)	18	100,0

tabel III-15 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 7 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	1	5,9
gastlessen	3	17,6
doehetzelflessen	5	29,4
schooltuinprogramma	2	11,8
geen gebruik gemaakt	6	35,3
weet niet meer	3	17,6
totaal (respondent coördineert voor groep 7)	17	100,0

tabel III-16 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 8 (vragenblok 4a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	2	13,3
gastlessen	2	13,3
doe-het-zelflessen	4	26,7
schooltuin-programma	1	6,7
geen gebruik gemaakt	4	26,7
weet niet meer	5	33,3
totaal (respondent coördineert voor groep 8)	15	100,0

tabel III-17 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod algemeen: antwoorden van niet-coördinatoren (vragenblok 4b - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	12	54,5
gastlessen	7	31,8
doehetzelflessen	9	40,9
schooltuinprogramma	16	72,7
geen gebruik gemaakt	-	-
weet niet meer	1	4,5
totaal (respondent coördineert geen groepen)	22	100,0

tabel III-18 *Lag de keuze voor leskisten, gastlessen en/of doe-het-zelflessen al bij het begin van het schooljaar vast? (vragenblok 5a)*

	aantal	procent	pct (geldig)
ja : deze keuze lag bij het begin van het schooljaar volledig vast.	10	18,5	25,0
de keuze lag in hoofdlijnen vast; werd later op details ingevuld.	12	22,2	30,0
de keuze lag voor onderdelen vast; maar groepen konden ook nog later op NME-aanbod intekenen.	9	16,7	22,5
nee, keuzes voor deelname werden pas in de loop van het jaar gemaakt.	8	14,8	20,0
weet niet	1	1,9	2,5
subtotaal (school heeft van aanbod gebruik gemaakt)	40	74,1	100,0
niet van toepassing	14	25,9	
totaal	54	100,0	

tabel III-19 *Lag een besluit voor het niet gebruiken van leskisten, gastlessen en doe-het-zelflessen bij het begin van het schooljaar vast? (vragenblok 5b)*

	aantal	procent	pct (geldig)
ja, daar is nadrukkelijk toe besloten	-	-	-
nee, er is niet van gebruik gekomen.	10	18,5	71,4
nee, in de loop van het schooljaar is van gebruik afgezien	-	-	-
weet niet	4	7,4	28,6
subtotaal (van aanbod geen gebruik gemaakt)	14	25,9	100,0
niet van toepassing	40	74,1	
totaal	54	100,0	

tabel III-20 *maakt de school wel eens gebruik van lesmateriaal van andere aanbieders dan de gemeente (vragenblok 6 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
aanbod van de eigen school of scholengroep	6	11,1
aanbod van non-profitorganisaties (bijv. Vlinderstichting)	19	35,2
aanbod dat door ouders wordt aangedragen	10	18,5
aanbod van commerciële partijen	5	9,3
anders*	1	1,9
nee	19	35,2
weet niet	8	14,8
totaal respondenten	54	100,0

* anders namelijk

- eigen initiatief

tabel III-21 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 1 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	6	33,3
gastlessen	4	22,2
doehetzelflessen	12	66,7
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	5	27,8
totaal (respondent coördineert voor groep 1)	18	100,0

tabel III-22 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 2 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	8	42,1
gastlessen	6	31,6
doehetzelflessen	13	68,4
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	4	21,1
totaal (respondent coördineert voor groep 2)	19	100,0

tabel III-23 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 3 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	31,3
gastlessen	7	43,8
doehetzelflessen	10	62,5
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	3	18,8
totaal (respondent coördineert voor groep 3)	16	100,0

tabel III-24 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 4 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	6	42,9
gastlessen	6	42,9
doehetzelflessen	8	57,1
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	2	14,3
totaal (respondent coördineert voor groep 4)	14	100,0

tabel III-25 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 5 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	25,0
gastlessen	7	35,0
doehetzelflessen	6	30,0
schooltuinprogramma	11	55,0
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	2	10,0
totaal (respondent coördineert voor groep 5)	20	100,0

tabel III-26 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 6 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	27,8
gastlessen	6	33,3
doehetzelflessen	8	44,4
schooltuinprogramma	4	22,2
zal er geen gebruik van maken	1	5,6
weet nog niet	5	27,8
totaal (respondent coördineert voor groep 6)	18	100,0

tabel III-27 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 7 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	3	17,6
gastlessen	6	35,3
doehetzelflessen	5	29,4
schooltuinprogramma	2	11,8
zal er geen gebruik van maken	1	5,9
weet nog niet	6	35,3
totaal (respondent coördineert voor groep 7)	17	100,0

tabel III-28 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 8 (vragenblok 7a - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	3	20,0
gastlessen	4	26,7
doehetzelflessen	4	26,7
schooltuinprogramma	1	6,7
zal er geen gebruik van maken	1	6,7
weet nog niet	7	46,7
totaal (respondent coördineert voor groep 8)	15	100,0

tabel III-29 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014 algemeen: antwoorden van niet-coördinatoren (vragenblok 7b - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	14	63,6
gastlessen	8	36,4
doehetzelflessen	10	45,5
schooltuinprogramma	17	77,3
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	1	4,5
totaal (respondent coördineert geen groepen)	22	100,0

tabel III-30 Op welk moment is of wordt over gebruik van het NME-aanbod besloten?
(vragenblok 7a / 7b)

	aantal	procent
op het eind van het oude schooljaar	16	29,6
bij de start van het nieuwe schooljaar	17	31,5
op verschillende momenten door het lopende schooljaar heen	16	29,6
anders*	4	7,4
weet niet	1	1,9
totaal	54	100,0

* anders, namelijk:

- Afhankelijk van projecten
- door leerkracht zelf
- school leerplan
- staat a.h.w. vast

tabel III-31 niveau waarop besluitvorming over deelname aan NME-activiteiten plaatsvindt
(vragenblok 7a / 7b - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
schoolbestuur	2	3,7
schooldirectie / locatiemanager	10	18,5
bouwcoördinator	17	31,5
individuele groepsleerkrachten	35	64,8
anders *	3	5,6
weet niet	2	3,7
totaal respondenten	54	100,0

* anders, namelijk :

- paralleleerkrachten
- nme-coördinator
- team

tabel III-32 beleid ten aanzien van het schooltuinprogramma (welke groep neemt jaarlijks deel?)
(vragenblok 8 - vraag enkel gesteld aan directie / locatiemanagement)

	aantal	procent	pct (geldig)
jaarlijks dezelfde groep *	16	29,6	80,0
om het jaar een gecombineerde groep **	2	3,7	10,0
anders	-	-	-
geen deelname ***	2	3,7	10,0
subtotaal (directie / locatiemanagement)	20	37,0	100,0
niet van toepassing	34	63,0	
totaal	54	100,0	

* Jaarlijks neemt dezelfde groep deel :

- groep 5: zeven keer genoemd
- groep 5 en 6: twee keer genoemd
- groep 5 start en in groep 6 oogsten: een keer genoemd
- groep 6 en groep 7: een keer genoemd

** Om het jaar neemt een gecombineerde groep deel :

- groep 5/6 of groep 4/5: een keer genoemd
- groep 5/6 een keer genoemd

*** geen deelname, toelichting :

- Bij school hebben we een groene speeltuin met moestuin

tabel III-33 *beletsels voor gebruik van het NME-aanbod (vragenblok 9 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
een vol lesprogramma; concurrentie van andere thema's	39	72,2
aandachtsproblemen van leerlingen	4	7,4
motivatie van groepsleerkrachten	11	20,4
beschikbaarheid van (extra) professionele ondersteuning	8	14,8
bereidheid / beschikbaarheid ouders om activiteiten te begeleiden	18	33,3
financiën	12	22,2
de kwaliteit van het NME-aanbod	6	11,1
(tekortschietende) informatie over het aanbod	5	9,3
bereikbaarheid van wijktuinen (schooltuinen)	7	13,0
bereikbaarheid van stadsboerderijen	4	7,4
de logistiek rond leskisten	16	29,6
tijdstippen van gastlessen	4	7,4
anders*	4	7,4
Op onze school zie ik dergelijke bottlenecks niet.	7	13,0
totaal respondenten	54	100,0

* anders, namelijk :

- Ik mis het aanbod op papier. Hierin kon je zo lekker snuffelen en nog even nadenken over wat je zoal zou aanvragen.
- (bijna) geen vervoer voor leerlingen
- het afwijkende niveau van onze leerlingen
- Vaak zijn de lessen te moeilijk voor onze speciale leerlingen (doof/slechthorend, meervoudig gehandicapt met een IQ lager dan 75).

tabel III-34 *in de afgelopen twee schooljaren gebruikte kanalen voor informatie over NME (vragenblok 10 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
e-mails van de gemeente	33	61,1
digitale nieuwsbrieven van de gemeente	20	37,0
overzicht op papier van het NME-aanbod	17	31,5
zelf contact gezocht met de gemeente (per telefoon of e-mail)	1	1,9
informatiemarkt van de bibliotheek	6	11,1
de webpagina's over NME op de gemeentelijke website	10	18,5
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs; (link op de gemeentelijke NME-pagina)	17	31,5
posters	3	5,6
berichten in lokale gedrukte media (Streekblad; Zoetermeer Dichtbij)	-	-
anders	-	-
weet niet	8	14,8
geen	1	1,9
totaal respondenten	54	100,0

tabel III-35 de volgens de respondent meest geschikte informatiekkanalen voor een jaarlijkse attentering op de mogelijkheid om de school in te schrijven voor het NME-aanbod (vragenblok 11 - maximaal drie antwoorden per respondent)

	aantal	procent
e-mail	43	79,6
digitale nieuwsbrief	25	46,3
A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod	20	37,0
poster	8	14,8
de gemeentelijke website	1	1,9
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs	22	40,7
Twitter	-	-
Facebook	2	3,7
Streekblad, Zoetermeer Dichtbij	-	-
telefonische benadering door de gemeente	1	1,9
anders	-	-
weet niet	1	1,9
totaal respondenten	54	100,0

tabel III-36 de volgens de respondent meest geschikte informatiekkanalen om de school door het jaar heen te attenderen op projecten en activiteiten (vragenblok 11 - maximaal drie antwoorden per respondent)

	aantal	procent
e-mail	45	83,3
digitale nieuwsbrief	32	59,3
A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod	10	18,5
poster	5	9,3
de gemeentelijke website	1	1,9
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs	18	33,3
Twitter	1	1,9
Facebook	3	5,6
Streekblad of Zoetermeer Dichtbij	-	-
telefonische benadering door de gemeente	1	1,9
anders	-	-
weet niet	1	1,9
totaal	54	100,0

tabel III-37 bereidheid van de school om een rol te spelen bij het verspreiden van informatie over NME (vragenblok 12 - vraag enkel gesteld aan directie / locatiemanagement)

	aantal	procent
ja, door in de school posters over NME op te hangen.	13	65,0
ja, door kant-en-klare items over NME over te nemen op de schoolwebsite / in de nieuwsbrief.	12	60,0
ja, op een andere manier	-	-
nee, de school doet daar niet aan mee.	1	5,0
vraag is niet van toepassing; hierin kunnen leerkrachten hun eigen keuzes maken.	1	5,0
weet niet	1	5,0
totaal (directie / locatiemanagement)	20	100,0

tabel III-38 *beoordeling van de vindbaarheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl ((vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	-	-	-
goed	14	25,9	35,0
redelijk	11	20,4	27,5
matig	3	5,6	7,5
slecht	-	-	-
geen oordeel	12	22,2	30,0
totaal	40	74,1	100,0
niet gezocht	14	25,9	
totaal	54	100,0	

tabel III-39 *beoordeling van de vindbaarheid van de digitale NME-gids van 'Natuurlijk!Onderwijs' (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	2	3,7	4,7
goed	19	35,2	44,2
redelijk	11	20,4	25,6
matig	-	-	-
slecht	-	-	-
geen oordeel	11	20,4	25,6
totaal	43	79,6	100,0
niet gezocht	11	20,4	
totaal	54	100,0	

tabel III-40 *beoordeling van de duidelijkheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl ((vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	-	-	-
goed	18	33,3	42,9
redelijk	10	18,5	23,8
matig	-	-	-
slecht	-	-	-
geen oordeel	14	25,9	33,3
totaal	42	77,8	100,0
NME-pagina's niet gezien	12	22,2	
totaal	54	100,0	

tabel III-41 *beoordeling van de duidelijkheid van de digitale NME-gids van 'Natuurlijk!Onderwijs' (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	1	1,9	2,3
goed	25	46,3	58,1
redelijk	8	14,8	18,6
matig	-	-	-
slecht	-	-	-
geen oordeel	9	16,7	20,9
totaal	43	79,6	100,0
gids niet gezien	11	20,4	
totaal	54	100,0	

tabel III-42 *beoordeling van de duidelijkheid van de e-mails van de gemeente over NME (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	1	1,9	2,3
goed	27	50,0	62,8
redelijk	6	11,1	14,0
matig	1	1,9	2,3
slecht	-	-	-
geen oordeel	8	14,8	18,6
totaal	43	79,6	100,0
e-mails niet gezien	11	20,4	
totaal	54	100,0	

tabel III-43 *beoordeling van de duidelijkheid van de nieuwsbrieven over NME (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
zeer goed	-	-	-
goed	26	48,1	60,5
redelijk	6	11,1	14,0
matig	1	1,9	2,3
slecht	-	-	-
geen oordeel	10	18,5	23,3
totaal	43	79,6	100,0
niewsbrieven niet gezien	11	20,4	
totaal	54	100,0	

tabel III-44 *wel of geen voorkeur voor bundeling van informatie van NME en andere gemeentelijke teams (vragenblok 14)*

	aantal	procent
voorkeur: afzonderlijke informatie per team of thema	26	48,1
voorkeur: zoveel mogelijk bundeling van gemeentelijke informatie	21	38,9
geen voorkeur	7	13,0
totaal	54	100,0

tabel III-45 *voorkeuren voor informatiewijze, in geval van meer gebundelde informatie (vragenblok 14 - maximaal twee antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
informatiemarkt (waar de gemeente scholen en bso's informeert)	9	16,7
algemene netwerkbijeenkomst (uitwisseling van info tussen scholen, bso's en gemeente)	6	11,1
netwerkbijeenkomsten per wijk	6	11,1
gemeentelijke nieuwsbrieven die meerdere werkvelden bestrijken	37	68,5
anders *	4	7,4
geen voorkeur	6	11,1
totaal respondenten	54	100,0

* anders, namelijk:

- mail
- Bundelen van aanbod per leerjaargroep
- Een algemene `leskisten, activiteitenlijst zoals NATUURLIJKONDERWIJS
- e-mail

verdere zaken die men rond natuur- en milieueducatie ter sprake wil brengen (vragenblok 15)

- Een aantal jaren heb ik veel en graag gebruik van het aanbod. De laatste 2 jaren is het

er bij ingeschoten. Ik hoop het in de toekomst weer te gebruiken. Het is nu weer in beeld.

- Het gebeurt geregeld dat ik een aantal mails krijg (automatisch??) over NME-lessen. Ook het invullen van evaluaties van lessen is een beetje veel, van degene die gastles geeft krijg je een papieren versie, en dan ook nog een mail erover, zelfs over lessen die niet zijn doorgedaan!
- In de lessen moeten leerkrachten zo weinig mogelijk tijd hoeven investeren. Veel beeldmateriaal is welkom.
- Voor de school een groenafvalbak die we aan de straat kunnen zetten, prikkers om het groene schoolplein op te ruimen, verplichte informatie lessen voor scholen i.v.m. zwerfvuil dat kinderen van snoep en voedselverpakking op straat gooien.
- nee / geen / nvt / op dit moment niet: **zeven maal geantwoord**

BIJLAGE IV tellingen (scholen)

tabel IV-1 NME-coördinatie voor onderscheiden groepen
(vragenblok 1 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
school heeft medewerker die NME voor groep 1 coördineert	17	44,7
school heeft medewerker die NME voor groep 2 coördineert	18	47,4
school heeft medewerker die NME voor groep 3 coördineert	16	42,1
school heeft medewerker die NME voor groep 4 coördineert	14	36,8
school heeft medewerker die NME voor groep 5 coördineert	19	50,0
school heeft medewerker die NME voor groep 6 coördineert	18	47,4
school heeft medewerker die NME voor groep 7 coördineert	16	42,1
school heeft medewerker die NME voor groep 8 coördineert	14	36,8
de medewerker in de respons coördineert geen groep(en)	20	52,6
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-2 *typering school: herkomstgebied van de leerlingen (vragenblok 2)*

	aantal	procent
1. overwegend de directe omgeving van de school.	18	47,4
2. meerdere buurten.	9	23,7
3. heel Zoetermeer (en daarbuiten).	8	21,1
zelfde school, verschillende antwoorden (antwoord 1 en 2)	1	2,6
zelfde school, verschillende antwoorden (antwoord 2 en 3)	2	5,3
totaal	38	100,0

tabel IV-3 *typering school: mening over de schaal van de school (vragenblok 2)*

	tabel IV-3	tabel IV-3
1. kleinschalig.	14	36,8
2. tussen kleinschalig en grootschalig in.	14	36,8
3. grootschalig.	2	5,3
zelfde school, verschillende antwoorden (antwoord 1 en 2)	4	10,5
zelfde school, verschillende antwoorden (antwoord 2 en 3)	4	10,5
totaal	38	100,0

tabel IV-4 *typering school: mening over de betrokkenheid van ouders (helpen op school) (vragenblok 2)*

	aantal	procent
1. Ouders zetten zich heel veel in voor schoolactiviteiten.	15	39,5
2. Ouders zetten zich niet opvallend veel in voor schoolactiviteiten.	14	36,8
3. Ouders zetten zich weinig in voor schoolactiviteiten.	6	15,8
zelfde school, verschillende antwoorden (antwoord 1 en 2)	3	7,9
totaal	38	100,0

*tabel IV-5 Wie coördineert binnen de school het gebruik van het NME-aanbod?
(vragenblok 3 - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
de schoolleiding	9	23,7
bouwcoördinatoren	8	21,1
één of meer teamleden	24	63,2
anders	3	7,9
voor dit onderwerp is er geen centrale coördinatie	5	13,2
van NME-aanbod wordt weinig / geen gebruik gemaakt	1	2,6
weet niet	2	5,3
totaal scholen	38	100,0

NB: gelijke antwoorden van twee of drie vertegenwoordigers van één school worden in deze tabel als één (eenmaal meegeteld) antwoord weergegeven.

*tabel IV-6 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 1
(vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
leskisten	5	29,4
gastlessen	5	29,4
doehetzelflessen	9	52,9
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	5	29,4
weet niet meer	-	-
totaal (respondent coördineert voor groep 1)	17	100,0

*tabel IV-7 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 2
(vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
leskisten	7	38,9
gastlessen	6	33,3
doehetzelflessen	11	61,1
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	5	27,8
weet niet meer	-	-
totaal (respondent coördineert voor groep 2)	18	100,0

*tabel IV-8 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 3
(vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
leskisten	2	12,5
gastlessen	4	25,0
doehetzelflessen	9	56,3
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	3	18,8
weet niet meer	2	12,5
totaal (respondent coördineert voor groep 3)	16	100,0

tabel IV-9 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 4 (vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	4	28,6
gastlessen	5	35,7
doehetzelflessen	6	42,9
schooltuinprogramma	-	-
geen gebruik gemaakt	2	14,3
weet niet meer	1	7,1
totaal (respondent coördineert voor groep 4)	14	100,0

tabel IV-10 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 5 (vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	4	21,1
gastlessen	6	31,6
doehetzelflessen	7	36,8
schooltuinprogramma	8	42,1
geen gebruik gemaakt	1	5,3
weet niet meer	2	10,5
totaal (respondent coördineert voor groep 5)	19	100,0

tabel IV-11 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 6 (vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	3	16,7
gastlessen	4	22,2
doehetzelflessen	7	38,9
schooltuinprogramma	4	22,2
geen gebruik gemaakt	4	22,2
weet niet meer	3	16,7
totaal (respondent coördineert voor groep 6)	18	100,0

tabel IV-12 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 7 (vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	1	6,3
gastlessen	3	18,8
doehetzelflessen	5	31,3
schooltuinprogramma	2	12,5
geen gebruik gemaakt	5	31,3
weet niet meer	3	18,8
totaal (respondent coördineert voor groep 7)	16	100,0

tabel IV-13 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod door groep 8 (vragenblok 4a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	2	14,3
gastlessen	2	14,3
doe-het-zelflessen	4	28,6
schooltuinprogramma	1	7,1
geen gebruik gemaakt	4	28,6
weet niet meer	4	28,6
totaal (respondent coördineert voor groep 8)	14	100,0

tabel IV-14 gebruik (in schooljaar 2012-2013) van het NME-aanbod - algemeen: antwoorden van niet-coördinatoren (vragenblok 4b - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	12	60,0
gastlessen	6	30,0
doehetzelflessen	9	45,0
schooltuinprogramma	15	75,0
geen gebruik gemaakt	-	-
weet niet meer	1	5,0
totaal (respondent coördineert geen groepen)	20	100,0

Op enkele van de scholen met twee of drie respondenten zijn de antwoorden op de vragen uit blok 4a/4b onderling niet consistent. Daardoor hebben medewerkers van deze scholen zowel vragen over de besluitvorming rond het gebruik van het NME-aanbod als over niet-gebruik daarvan voorgelegd gekregen. En daardoor is de som van het aantal geldige antwoorden in tabel IV-15 en IV-16 (wel gebruikt (28) + niet gebruikt (13) iets te hoog, namelijk 41 i.p.v. 38.

tabel IV-15 Lag de keuze voor leskisten, gastlessen en/of doe-het-zelflessen al bij het begin van het schooljaar vast? (vragenblok 5a)

	aantal	procent	pct (geldig)
1. ja: deze keuze lag bij het begin van het schooljaar volledig vast.	6	15,8	21,4
2. de keuze lag in hoofdlijnen vast; werd later op details ingevuld.	7	18,4	25,0
3. de keuze lag voor onderdelen vast; maar groepen konden ook nog later op NME-aanbod intekenen.	5	13,2	17,9
4. nee, keuzes voor deelname werden pas in de loop van het jaar gemaakt.	4	10,5	14,3
5. weet niet	-	-	-
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 2)	2	5,3	7,1
zelfde school, verschillende antwoorden (1, 2 en 4)	1	2,6	3,6
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 3)	1	2,6	3,6
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 4)	1	2,6	3,6
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 5)	1	2,6	3,6
subtotaal (school heeft van aanbod gebruik gemaakt)	28	73,7	100,0
niet van toepassing	10	26,3	
totaal	38	100,0	

tabel IV-16 *Lag een besluit voor het niet gebruiken van leskisten, gastlessen en doe-het-zelflessen bij het begin van het schooljaar vast? (vragenblok 5b)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. ja, daar is nadrukkelijk toe besloten	-	-	-
2. nee, er is niet van gebruik gekomen.	9	23,7	69,2
3. nee, in de loop van het schooljaar is van het gebruik afgezien	-	-	-
4. weet niet	3	7,9	23,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 4)	1	2,6	7,7
subtotaal (van aanbod geen gebruik gemaakt)	13	34,2	100,0
niet van toepassing	25	65,8	
totaal	38	100,0	

tabel IV-17 *maakt de school wel eens gebruik van lesmateriaal van andere aanbieders dan de gemeente (vragenblok 6 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
aanbod van de eigen school of scholengroep	5	13,2
aanbod van non-profitorganisaties (bijv. Vlinderstichting)	16	42,1
aanbod dat door ouders wordt aangedragen	7	18,4
aanbod van commerciële partijen	5	13,2
anders	5	13,2
nee / weet niet (als exclusief antwoord)	17	44,7
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-18 *voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 1 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
leskisten	5	29,4
gastlessen	4	23,5
doehetzelflessen	12	70,6
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	5	29,4
totaal (respondent coördineert voor groep 1)	17	100,0

tabel IV-19 *voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 2 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)*

	aantal	procent
leskisten	7	38,9
gastlessen	6	33,3
doehetzelflessen	13	72,2
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	4	22,2
totaal (respondent coördineert voor groep 2)	18	100,0

tabel IV-20 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 3 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	31,3
gastlessen	7	43,8
doehetzelflessen	10	62,5
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	3	18,8
totaal (respondent coördineert voor groep 3)	16	100,0

tabel IV-21 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 4 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	6	42,9
gastlessen	6	42,9
doehetzelflessen	8	57,1
schooltuinprogramma	-	-
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	2	14,3
totaal (respondent coördineert voor groep 4)	14	100,0

tabel IV-22 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 5 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	26,3
gastlessen	7	36,8
doehetzelflessen	6	31,6
schooltuinprogramma	11	57,9
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	2	10,5
totaal (respondent coördineert voor groep 5)	19	100,0

tabel IV-23 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 6 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	5	27,8
gastlessen	6	33,3
doehetzelflessen	8	44,4
schooltuinprogramma	4	22,2
zal er geen gebruik van maken	1	5,6
weet nog niet	5	27,8
totaal (respondent coördineert voor groep 6)	18	100,0

tabel IV-24 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 7 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	3	18,8
gastlessen	6	37,5
doehetzelflessen	5	31,3
schooltuinprogramma	2	12,5
zal er geen gebruik van maken / weet nog niet	6	37,5
totaal (respondent coördineert voor groep 7)	16	100,0

tabel IV-25 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014, door groep 8 (vragenblok 7a - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	2	14,3
gastlessen	3	21,4
doehetzelflessen	4	28,6
schooltuinprogramma	1	7,1
zal er geen gebruik van maken	1	7,1
weet nog niet	7	50,0
totaal (respondent coördineert voor groep 8)	14	100,0

tabel IV-26 voorgenomen gebruik van het NME-aanbod in het schooljaar 2013-2014 algemeen: antwoorden van niet-coördinatoren (vragenblok 7b - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
leskisten	13	65,0
gastlessen	7	35,0
doehetzelflessen	10	50,0
schooltuinprogramma	16	80,0
zal er geen gebruik van maken	-	-
weet nog niet	1	5,0
totaal (respondent coördineert geen groepen)	20	100,0

tabel IV-27 Op welk moment is of wordt over gebruik van het NME-aanbod besloten (vragenblok 7a / 7b)

	aantal	procent
1. op het eind van het oude schooljaar	8	21,1
2. bij de start van het nieuwe schooljaar	9	23,7
3. op verschillende momenten door het lopende schooljaar heen	8	21,1
4. anders	1	2,6
5. weet niet	1	2,6
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 2)	2	5,3
zelfde school, verschillende antwoorden (1, 2 en 3)	2	5,3
zelfde school, verschillende antwoorden (1, 2 en 4)	1	2,6
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 3)	3	7,9
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	1	2,6
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 3 en 4)	1	2,6
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 4)	1	2,6
totaal	38	100,0

tabel IV-28 niveau waarop besluitvorming over deelname aan NME-activiteiten plaatsvindt (vragenblok 7a / 7b - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
schoolbestuur	2	5,3
schooldirectie / locatiemanager	9	23,7
bouwcoördinator	13	34,2
individuele groepsleerkrachten	29	76,3
anders	3	7,9
weet niet	2	5,3
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-29 beleid ten aanzien van het schooltuinprogramma (welke groep neemt jaarlijks deel?) (vragenblok 8 - vraag enkel gesteld aan directie / locatiemanagement)

	aantal	procent	pct (geldig)
jaarlijks dezelfde groep	16	42,1	80,0
om het jaar een gecombineerde groep	2	5,3	10,0
anders	-	-	-
geen deelname	2	5,3	10,0
subtotaal (directie / locatiemanagement)	20	52,6	100,0
niet van toepassing	18	47,4	
totaal scholen	38	100,0	

tabel IV-30 beletsels voor gebruik van het NME-aanbod (vragenblok 9 - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
een vol lesprogramma; concurrentie van andere thema's	30	78,9
aandachtsproblemen van leerlingen	4	10,5
motivatie van groepsleerkrachten	10	26,3
beschikbaarheid van (extra) professionele ondersteuning	7	18,4
bereidheid / beschikbaarheid ouders om activiteiten te begeleiden	17	44,7
financiën	11	28,9
de kwaliteit van het NME-aanbod	5	13,2
(tekortschietende) informatie over het aanbod	4	10,5
bereikbaarheid van wijktuinen (schooltuinen)	6	15,8
bereikbaarheid van stadsboerderijen	4	10,5
de logistiek rond leskisten	13	34,2
tijdstippen van gastlessen	4	10,5
anders	4	10,5
Op onze school zie ik dergelijke bottlenecks niet.	6	15,8
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-31 in de afgelopen twee schooljaren gebruikte kanalen voor informatie over NME (vragenblok 10 - meer antwoorden mogelijk)

	aantal	procent
e-mails van de gemeente	24	63,2
digitale nieuwsbrieven van de gemeente	17	44,7
overzicht op papier van het NME-aanbod	13	34,2
zelf contact gezocht met de gemeente (per telefoon of e-mail)	1	2,6
informatiemarkt van de bibliotheek	6	15,8
de webpagina's over NME op de gemeentelijke website	10	26,3
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs; (link op de gemeentelijke NME-pagina)	16	42,1
posters	3	7,9
berichten in lokale gedrukte media (Streekblad; Zoetermeer Dichtbij)	-	-
anders	-	-
weet niet / geen	4	10,5
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-32 de volgens de respondent meest geschikte informatiekanalen voor een jaarlijkse attentendering op de mogelijkheid om de school in te schrijven voor het NME-aanbod (vragenblok 11 - meer antwoorden mogelijk; maximaal drie per respondent)

	aantal	procent
e-mail	32	84,2
digitale nieuwsbrief	21	55,3
A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod	15	39,5
poster	8	21,1
de gemeentelijke website	1	2,6
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs	20	52,6
Twitter	-	-
Facebook	2	5,3
Streekblad, Zoetermeer Dichtbij	-	-
telefonische benadering door de gemeente	1	2,6
anders	-	-
weet niet	1	2,6
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-33 de volgens de respondent meest geschikte informatiekanalen om de school door het jaar heen te attenderen op projecten en activiteiten (vragenblok 11 - meer antwoorden mogelijk; maximaal drie per respondent)

	aantal	procent
e-mail	32	84,2
digitale nieuwsbrief	24	63,2
A3-overzicht (op papier) van het NME-aanbod	9	23,7
poster	5	13,2
de gemeentelijke website	1	2,6
de digitale NME-gids van Natuurlijk!Onderwijs	16	42,1
Twitter	1	2,6
Facebook	3	7,9
Streekblad of Zoetermeer Dichtbij	-	-
telefonische benadering door de gemeente	1	2,6
anders	-	-
weet niet	1	2,6
totaal scholen	38	100,0

tabel IV-34 *bereidheid van de school om een rol te spelen bij het verspreiden van informatie over NME (vragenblok 12 - meer antwoorden mogelijk - vraag enkel gesteld aan directie / locatiemanagement)*

	aantal	procent
ja, door in de school posters over NME op te hangen.	13	65,0
ja, door kant-en-klare items over NME over te nemen op de schoolwebsite / in de nieuwsbrief.	12	60,0
ja, op een andere manier	-	-
nee, de school doet daar niet aan mee.	1	5,0
vraag is niet van toepassing; hierin kunnen leerkrachten hun eigen keuzes maken.	1	5,0
weet niet	1	5,0
totaal (directie / locatiemanagement)	20	100,0

tabel IV-35 *beoordeling van de vindbaarheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	-	-	-
2. goed	8	21,1	26,7
3. redelijk	5	13,2	16,7
4. matig	3	7,9	10,0
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	7	18,4	23,3
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	1	2,6	3,3
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 3 en 6)	2	5,3	6,7
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 3 en 7)	1	2,6	3,3
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 6)	1	2,6	3,3
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	1	2,6	3,3
zelfde school, verschillende antwoorden (6 en 7)	1	2,6	3,3
subtotaal	30	78,9	100,0
6. niet gezocht	8	21,1	
totaal	38	100,0	

tabel IV-36 *beoordeling van de vindbaarheid van de digitale NME-gids van 'Natuurlijk!Onderwijs' (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	1	2,6	3,0
2. goed	11	28,9	36,7
3. redelijk	4	10,5	12,1
4. matig	-	-	-
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	7	18,4	21,2
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 3)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 3 en 6)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 6)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 6 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (3, 6 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	1	2,6	3,0
subtotaal	33	86,8	100,0
6. niet gezocht	5	13,2	
totaal	38	100,0	

tabel IV-37 *beoordeling van de duidelijkheid van de NME-pagina's op zoetermeer.nl (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	-	-	-
2. goed	10	26,3	32,3
3. redelijk	6	15,8	19,4
4. matig	-	-	-
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	8	21,1	25,8
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	1	2,6	3,2
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 3 en 7)	1	2,6	3,2
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 6)	2	5,3	6,5
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	2	5,3	6,5
zelfde school, verschillende antwoorden (6 en 7)	1	2,6	3,2
subtotaal	31	81,6	100,0
6. NME-pagina's niet gezien	7	18,4	
totaal	38	100,0	

tabel IV-38 *beoordeling van de duidelijkheid van de digitale NME-gids van 'Natuurlijk!Onderwijs' (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	-	-	-
2. goed	15	39,5	46,9
3. redelijk	3	7,9	9,4
4. matig	-	-	-
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	4	10,5	12,5
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 3)	1	2,6	3,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	2	5,3	6,3
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 6)	2	5,3	6,3
zelfde school, verschillende antwoorden (2,6 en 7)	1	2,6	3,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 7)	2	5,3	6,3
zelfde school, verschillende antwoorden (3, 6 en 7)	1	2,6	3,1
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	1	2,6	3,1
subtotaal	32	84,2	100,0
6.gids niet gezien	6	15,8	
totaal	38	100,0	

tabel IV-39 *beoordeling van de duidelijkheid van de e-mails van de gemeente over NME (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	-	-	-
2. goed	15	39,4	45,5
3. redelijk	2	5,3	6,1
4. matig	1	2,6	3,0
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	6	15,8	18,2
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 2)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	3	7,9	9,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 6)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 6 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	1	2,6	3,0
subtotaal	33	86,8	100,0
6. e-mails niet gezien	5	13,2	
totaal	38	100,0	

tabel IV-40 *beoordeling van de duidelijkheid van de nieuwsbrieven over NME (vragenblok 13)*

	aantal	procent	pct (geldig)
1. zeer goed	-	-	-
2. goed	15	39,4	45,5
3. redelijk	2	5,3	6,1
4. matig	1	2,6	3,0
5. slecht	-	-	-
7. geen oordeel	6	15,8	18,2
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 3)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 6)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (2, 6 en 7)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (2 en 7)	2	5,3	6,1
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 6)	1	2,6	3,0
zelfde school, verschillende antwoorden (3 en 7)	1	2,6	3,0
subtotaal	33	86,8	100,0
6. nieuwsbrieven niet gezien	5	13,2	
totaal	38	100,0	

tabel IV-41 *wel of geen voorkeur voor bundeling van informatie van NME en andere gemeentelijke teams (vragenblok 14)*

	aantal	procent
1. voorkeur: afzonderlijke informatie per team of thema	14	36,8
2. voorkeur: zoveel mogelijk bundeling van gemeentelijke informatie	13	34,2
3. geen voorkeur	6	15,8
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 2)	4	10,5
zelfde school, verschillende antwoorden (1 en 3)	1	2,6
totaal	38	100,0

tabel IV-42 *voorkeuren voor informatiewijze, in geval van meer gebundelde informatie (vragenblok 14 - maximaal twee antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
informatiemarkt (waar de gemeente scholen en bso's informeert)	8	21,1
algemene netwerkbijeenkomst (uitwisseling van info tussen scholen, bso's en gemeente)	6	15,8
netwerkbijeenkomsten per wijk	6	15,8
gemeentelijke nieuwsbrieven die meerdere werkvelden bestrijken	28	73,7
anders	4	10,5
geen voorkeur	6	15,8
totaal scholen	38	100,0

BIJLAGE V kruistabellen

tabel V-1 *typering scholen door respondenten: schaal van de school en herkomst van leerlingen (vragenblok 2)*

		schaal van de school:			totaal
		klein-schalig.	klein- en grootschalig	groot-schalig.	
herkomst leerlingen:					
overwegend directe omgeving school	aantal	11	11	5	27
	procent	40,7%	40,7%	18,5%	100,0%
meerdere buurten.	aantal	4	8	1	13
	procent	30,8%	61,5%	7,7%	100,0%
heel Zoetermeer (en daarbuiten)	aantal	9	4	1	14
	procent	64,3%	28,6%	7,1%	100,0%
totaal	aantal	24	23	7	54
	procent	44,4%	42,6%	13,0%	100,0%

tabel V-2 *typering scholen door respondenten: betrokkenheid van ouders en herkomst van leerlingen (vragenblok 2)*

		betrokkenheid ouders (helpen)			totaal
		zetten zich heel veel in	niet opvallend veel in	zetten zich weinig in	
herkomst leerlingen:					
overwegend directe omgeving school	aantal	9	18	0	27
	procent	33,3%	66,7%	0,0%	100,0%
meerdere buurten.	aantal	7	3	3	13
	procent	53,8%	23,1%	23,1%	100,0%
heel Zoetermeer (en daarbuiten).	aantal	7	2	5	14
	procent	50,0%	14,3%	35,7%	100,0%
totaal	aantal	23	23	8	54
	procent	42,6%	42,6%	14,8%	100,0%

tabel V-3 *typering scholen door respondenten: betrokkenheid van ouders en schaal van de school (vragenblok 2)*

		betrokkenheid van ouders (helpen)			totaal
		zetten zich heel veel in	niet opvallend veel in	zetten zich weinig in	
schaal van de school:					
kleinschalig.	aantal	9	10	5	24
	procent	37,5%	41,7%	20,8%	100,0%
tussen kleinschalig en grootschalig in.	aantal	11	9	3	23
	procent	47,8%	39,1%	13,0%	100,0%
grootschalig.	aantal	3	4	0	7
	procent	42,9%	57,1%	0,0%	100,0%
totaal	aantal	23	23	8	54
	procent	42,6%	42,6%	14,8%	100,0%